

Ižanga

AŠ MAŽA. DAR VAIKAS. Liesa, žemo ūgio dvylikametė. Mano juodi plaukai neplauti, nutįsę ir prisiploję prie galvos. Stoviu mūsų namų svetainėje, kur nuo vieno radiatoriaus sklinda sausa šiluma, o kad vietos būtų daugiau, žurnalinis staliukas pastumtas į pakraštį. Iš tikrųjų tai ne žurnalinis staliukas, bet nedidelis apvalus valgomasis stalias, kurio kojas pjūklui kadaise patrumpino tėtis. Paprastai šis staliukas stovi priešais minkštasuolį, bet šįvakar vietoj jo stoviu aš. Esu apsirengusi mėlynais džinsais ir marškinieliais su Garfildo piešiniu, aviu baltus sportbačius. Namie aš visada būnu su apavu, nes bijau vorų.

Už manęs, padėjęs savo sunkias rankas man ant pečių, stovi vyriškis. Tai – bažnyčios vyresnysis, stambus vyras vardu Bobas. Jis kvėpia smilkalais ir gyvena labai tvarkinguose namuose. Jo dukra – mano bendraamžė. Kartą ji man davė į foliją suvyniotą šampaninį ir braškinį marcipaną iš Kalėdoms gautos dėžutės. Tai buvo brangiausias mano gyvenime ragautas dalykas. Prišildytoje svetainėje

girdėti Bobo žemu balsu, raminamu tonu tariami žodžiai iš Šventojo Rašto.

Į dešinę nuo manęs ant gėlėto minkštasuolio (kurį išsimokėtinai pirkome iš DFS* ir pavadiname trijų dalių komplektu) sėdi mano mama. Ji atrodo kaip aš, tik jos juodi plaukai labai garbanoti, o manieji visiškai tiesūs. Ji vilki iš aštuntojo dešimtmečio užsilikusią suknelę. Mes abi turime ant grandinėlės kabančius mažus sidabrinius kryželius su nukryžiuotoju. Man patinka, kad esame prisiderinusios. Ji taip pat liesa ir bijo vorų.

Mano širdis plaka taip smarkiai, kad girdžiu net per marškinėlius su piešiniu. Mano delnai suprakaitavę, o aš pati labai jaudinuosi. Panašiai kaip per miuziklą praeitais metais, kuris miesto teatre buvo rodomas tėveliams. Man reikėjo pradėti spektaklį ir prisimenu, kaipėjau žiūrovų salės link, žinodama, kad kažkur ten sėdi visa mano šeima ir tikisi, kad pasirodysiu puikiai ir kad man pasiseks.

Žvilgteliu į mamą, sėdinčią ant minkštasuolio. Ji nusišypso, bet matau, kad taip pat nerimauja. Dabar ji rūkė daugiau nei įprastai, todėl oras tvankus nuo daugybės cigarečių, taupiai užgesintų stiklinėje peleninėje, kuria dalindavosi su mano tėčiu.

Priešais mane stovi kitas vyriškis. Ir barzda kitokia – aukso spalvos. Jis – mūsų bažnyčios pastorius, gražus charizmatiškas amerikietis vardu Adamas. Dėl pečius siekiančių plaukų ir šviesios barzdos jis atrodo panašus į Jėzų iš

* DFS (*Discount Furniture Store*, angl.) – baldų su nuolaida parduotuvė. (Vert. past.)

mano Biblijos – iliustruoto vaikams skirto leidinio, kurį laimėjau krikščionių jaunimo klube. Tai dalis Adamo žavesio, nes jis atrodo kaip tikras Jėzus, tiesiogine giminyste susijęs su Dievu. Manau, jis visiems truputį patinka. Jis yra iš Amerikos ir eina atsakingas pareigas. Jis jaunas ir linksmas, turi žmoną Denisę ir du mažus vaikučius. Jie persikėlė į Didžiąją Britaniją devintojo dešimtmečio pradžioje, kad skelbtų tiesą arba jo darbdavio, mūsų bažnyčios, atstovaujamos tiesos versiją. Kai į aukų rinkimo lėkštelę įmesdavome penkiasdešimt pensų, kuriuos ne kiekvieną sekmadienį galėdavome įmesti, aš pagalvodavau: „Šie pinigai skirti tavo algai.“ Jo, kaip gaunančio algą bažnyčios atstovo, darbas buvo ne tik sakyti pamokslus sekmadieniais ir vadovauti maldos grupėms savo – daug didesnėje nei mūsų – svetainėje, tačiau ir teikti pastoracinę pagalbą savo nedidelei, bet pasišventusiai parapijiečių bendruomenei, kurią sudarė daugiausia pigių socialinių būstų nuomininkai, tokie kaip mano mama ir aš. Neturtingi žmonės. Apie juos pakalbėsime vėliau. Ir štai dabar aš, maža mergaitė, stoviu tarp dviejų barzdotų vyriškių, kurie varys iš manęs demonus.

Aš esu apsėsta demonų, o čia pat, mano namuose, Adamas ir Bobas ruošiasi juos iš manęs išvaryti. Adamas prašo melstis su juo. Tai – pradžia. Man išdžiūvo burna. Aš užsimerkiu ir suneriu rankų pirštus. Trumpam pasiguodžiu, kad save laikysiu už rankos, bet netrukus prašome Dievo ir Jėzaus padėti atlikti būsimas apeigas, o tada imu jausti baimę ir demonus. Girdžiu mamos murmėjimą. Jaudulys perauga į siaubą ir užgniaučia man gerklę. O jei demonai nenorės manęs palikti? Gal jie man pakenks? O gal išeis iš

mano kūno ir užvaldys mama? Mane apsėdę demonai kalti dėl visų mano bėdų. Galbūt jie kalti ir dėl to, kad jaučiu baimę. Jei smarkiau užmerksiu akis ir stipriau suspausiu rankas, Jėzus tikrai mane pamatys ir ateis išgelbėti.

Adamas sako apeigų žodžius, o Bobas stovi už manęs ir meldžiasi. Jis turi būti arti, nes, kai tariami paskutiniai demonų išvarymo žodžiai „Išvarau tave!“, Adamas turi suduoti delnu man per kaktą. Nesmarkiai, nes jis juk nepuola manęs. Tai tik simbolinis išvarymo gestas – brūkštelėjimas per orą tarp jo ir mano smegenyse gyvenančių demonų. Suprantu, kad taip bus, ir žinau, kad siekiant išvartyti demonus turiu griūti atgal. Aš sulaikau kvėpavimą, atsimerkiu ir laukiu ženkle. Staiga kambaryje pasidaro labai šviesu. Adamas sušunka, smūgiu išvarydamas demoną iš mano kūno, o tada aš krentu.

PIRMA DALIS

1

KALBANT APIE gyvenimo istorijas, manoji atrodo neįtikėtina. Patyriau – ir įveikiau – daug bėdų bei psichologinių traumų, ne vieną dešimtmetį daug ką slėpiau, nes bijojau, kad manimi nepatikės arba atstums. Nuvertins. Vengs manęs, nes psichologinė trauma gali versti jaustis nenormaliam, o būti skurdžiumi yra gėda. Tačiau neturint lėšų tokios traumos ir skurdas – tarsi klaidus labirintas. Man ir mano šeimai nutiko daug baisių dalykų, o mes nebuvome pasirengę su jais tvarkytis nei emociškai, nei finansiškai.

Margareta Atwood pareiškė, kad žiurkė gali laisvai vaikščioti po labirintą, jei tik lieka jo viduje. Anot vieno iš aiškinimų, žiurkė mano, jog yra laisva, ir nežino, kad yra apribojimų ir kad su ja vykdomas eksperimentas, o ją motyvuoja atlygis maistu – pagrindinė paskata išgyventi tomis sąlygomis, kurios nuo jos nepriklauso. Manau, žiurkė norėtų išmėginti ir kitą vietą, bet dar negirdėjau, kad per eksperimentą būtų galima rinktis. Mano ankstyvojo gyvenimo klajonių labirintas nėra tik įsivaizduojamas, bet nėra ir tikras – tai raudonų plytų ir pilko cemento eksperimentinis labirintas, susidedantis iš namų bei grafičiais išpieštų sienų ir kažko siaubingo centre.

Visą gyvenimą turėjau susiorientuoti labirintuose – tikruose ir įsivaizduojamuose – slegiančiuose ir nepakankamai aprūpintuose. Galiausiai atsidūriau patikimoje ir saugioje vietoje, darbe mane lydėjo sėkmė, todėl galėjau pažvelgti į praeitį ir patyrinėti savo nueitą kelią. Kai kurios atkarpos atrodė skirtos kaip tik man, o jei nepatikdavo, kur jos veda (ypač jei link aklavietės), perlipdavau kliūtį ar kitaip prasibraudavau. Taip darydavau ne stengdamasi sutrumpinti kelią – juk būčiau pakenkusi ir labirintui, ir sau, – bet todėl, kad taip man buvo paprasčiau. Ilgainiui sugalvojau nusibraižyti žemėlapi (arba, kadangi esu rašytoja, parašyti knygą), o tai reiškė, jog turiu pakartoti savo žingsnius, kad tyrinėdama praeitį užpildyčiau spragas. Spėjau pamiršti, kaip buvo sunku, ir buvau priblokšta, išsiaiškinusi, kad apie to labirinto išdėstymą ir jo gyventojus žinojau gerokai mažiau, nei maniau. Labai sunku matyti savo tėvus, kaip ne savo vaidmenis atliekančius asmenis, arba suprasti, kad ir jie buvo pakliuvę į pinkles. Jų gyvenime buvo laikotarpis, kai jie dar neturėjo vaikų, paskui gyveno šalia vaikų gyvenimo, ir aš tada į tai neatsižvelgiau. Kai pradėjau tyrinėti savo šeimos ir savo gyvenimo istoriją, supratau, kad niekada nebūčiau nuspėjusi, kaip visa tai sudėtinga.

Iš pradžių viskas buvo gana paprasta. Paprasta šeima gyvena paprastame raudonų plytų name, lapuočių medžių apsuptame pigių socialinių būstų kvartale Midlandse. Per pirmuosius penkerius ar šešerius mano gyvenimo metus oficialiame šeimos portrete (jei toks būtų, bet nebuvo) matytume laimingą praeito amžiaus devintojo dešimtmečio pradžios šeimyną.

Mano mama Džekė – žemo ūgio ir liesa moteris, pa-
traukliu, kiek panašiu į Barbros Streisand veidu. Ambi-
cingų pomėgių turinti namų šeimininkė. Kaip sakė ji pati:
„Mano gyvenimas – tai maisto gaminimas, dviejų vaikų
prižiūra ir eilėraščių rašymas.“

Mano tėtis Maikas, arba Karaliukas, – taip pat liesas
vyriškis, per anksti praplikęs ir slepiantis tą vietą užšuko-
damas plaukus, kartais užsiauginantis vešlius ūsus. Jis at-
rodė kiek panašus į Seaną Connery'į, turėjo Iano Flemingo
romanų kolekciją ir rūkė pypkę arba susukamas cigaretes.

Mano sesuo Emilė – meniškas vaikas juodais kaip de-
gutas, visiškai tiesiais plaukais, iš abiejų pusių gaubiančiais
blyškų veidą. Nuotraukose ji atrodo rimtesnė nei iš tikrųjų,
nes kartą mokyklos fotografas jai liepė nesišypsoti foto-
grafuojant, nes dantys kreivi. Ji kiek dažniau laikydavosi
prie tėčio, bet taip pat dažnai slėpdavosi ir už Džekės.
Viešumoje ji buvo drovi, o namuose – linksma ir mylinti
vyresnioji sesė.

Ir štai aš – Treisė King. Antro vardo nėra. Buvau gar-
siakalbė, pasitikinti savimi ir dažnai kelianti susierzinimą,
nedidele nosimi, kiek veiklesnė už seserį. Dainavau, vaidi-
nau, šokau ir turėjau savo nuomonę. Apie mane paprastai
sakydavo: anksti išsivysčiusi; užsispyrusi; knygų grauži-
kė; viską išmananti. Tėvai mane meiliai vadindavo Šnekute.
„Vieną dieną ji taps ministre pirmininke“, – sakydavo Dže-
kė, o paskui juokais pridurdavo: „Arba atsidurs kalėjime.“
Aš *buvau* viską išmananti, nors ir nepatiko, kad mane taip
vadina. Man patiko daug žinoti ir aš tikėjau viskuo, apie
ką skaičiau knygose. Kai kas nors nusimanydavo geriau

už mane, užriesdavau nosį, o jei nežinodavau atsakymo, nesvyruodama jį sugalvodavau.

Vaikai išgalvoja, kaip paaiškinti nesuprantamus dalykus. Galbūt taip pat impulsyviai ankstyvųjų civilizacijų gyventojai išgalvojo dievus, kad paaiškintų, kas yra Saulė. Aš sugalvodavau sudėtingus mechanizmus, kad paaiškintčiau dalykus, kurių nesupratau. Kai būdavau Birmingame pas senelius iš motinos pusės ir jie mane kur nors veždavosi automobiliu, mažai ką nutuokdama apie kelius ir automobilius, aš negalėdavau suprasti, kaip šviesoforas „žino“, kada pakeisti spalvą. Pastebėjau, kad kartais taip nutikdavo, kai aš iš lėto mirkstelėdavau jam. Tada pagalvodavau, kad galbūt jį valdau savo mirkstelėjimu. Sėdėdama automobilyje užsimerkdavau, o kad galėčiau žvilgtelėti, prasimerkdavau. Jei šviesoforo spalva pasikeisdavo, vadinasi, aš tai padariau. Jei ne, stipriai sumerkdavau akis ir vėl mėgindavau. Taip man visada pasisekdavo.

Kartą mano vyresnė pusseserė suabejojo mano pavartoto žodžio reikšme, todėl, norėdama įrodyti, kad ji klysta, atsiverčiau žodyną ir visiškai atsitiktinai atverčiau būtent tą puslapį, kurio reikėjo. Ji pažvelgė į mane, tarsi būčiau padariusi stebuklą, ir aš pradėjau tikėti, kad taip ir buvo. Mes (vaikai ir civilizacijos) turėtume išaugti iš tokio klaidingo mąstymo, bet aš neturėjau tokios galimybės. Nors atvejai su šviesoforu ir žodynu buvo smulkmenos ir tai tebuvo pavyzdys, koku kvailu dalyku kartais patiki dauguma vaikų, aš buvau auginama būtent taip.

Skurdas ir prietarai – geriausi draugai. Jie kartu auga ir visur kartu eina. Viskas, kas susiję su skurdu, skatina

tikėti sėkme ir paslaptingomis jėgomis. Kaip kitaip paaiškinti, kodėl kai kurių žmonių gyvenimas klostosi baisiai? O prietarai skatina skurdžių rizikuoti net ir tuo kukliu savo turtu. Išleidžiate paskutinę monetą loterijos bilietui, nes jaučiate, kad ši diena sėkminga. O bilieto numeriai, žinoma, yra jūsų artimųjų gimtadienių datos. Kaipgi meilė ir šeima galėtų neatnešti sėkmės?

Kai esi tikrai neturtingas, atrodo, kad prietarai gali truputį padėti. Dėl sėkmės kryžiuojami pirštai, beldžiama į medį, sakomi žodžiai: duok Dieve, neduok Dieve, negundyk likimo. Priklausomai nuo to, kaip stipriai esate prietaringi, galbūt tuos veiksmus atliekate kaip burtus. Sukryžiavus pirštus ar pabeldus į artimiausią medinį daiktą, mintis tarsi perkeliama į fizinį pasaulį ir tampa reali. Sėkmė yra geranoriškas arba žiaurus dievas, teikiantis malonę arba nesėkmę, priklausomai nuo to, koks stiprus yra noras. Taip buvo mano namuose. Dėl skurdo buvo tikima prietaisais. Neturėdami savarankiškumo ir pasirinkimų, kurie galimi tik turint finansinį saugumą bei kontrolę, galėjome tik ko nors norėti.

Skurdas ir prietarai yra svarbūs šioje istorijoje, todėl stengiuosi juos atskirti. Kai prisimenu skurdą mūsų šeimoje, pagalvoju apie mamą, paskutinę monetą atidavusią nuo namo prie namo einančiai ir „sėkmę nešančiai“ gėles iš krepinio popieriaus pardavinėjančiai moteriai, nes kitaip būtume prakeikti. Pagalvoju apie senelę Bernisę, kuri sušuko man: „Nedėk naujų batų ant stalo, nes nesiseks!“, kai džiugiai nusiteikusi norėjau parodyti jai savo blizgančius juodus lakinius odinius mokyklinius batelius. Prisimenu,

kaip išmetusi ir sudaužiusi veidrodį verkiau puolusi į paniką ne todėl, kad sudaužiau vertingą daiktą, o todėl, kad septynerius metus man nesiseks. Reikia daugiau supratimo, valios ir nuolankumo, nei turėjau, kad priimčiau savo šeimos likimą kaip sugedusios sistemos ir išsilavinimo stokos požymį. Buvo lengviau ir geriau patikėti, kad, nors ir kaip blogai būtų, kažkur Visatoje slypi jėga, kuri kartais gali suteikti mums bent kiek malonių ar magiškos galios, kaip mano mėgstamose C. S. Lewiso arba Dianos Wynne Jones knygosė.

Mes ne visada gyvenome socialiniame būste. Porą metų nuomoję ir taupe, 1973 m. Džekė ir Maikas nusipirko namelį Birminghamo priemiestyje. Jis buvo begriūnantis, tad būtinai reikėjo remonto, kurio jie neišgalėjo, bet tai buvo jų namas – nepatikimų kopėčių pakopa, stengiantis judėti pirmyn. Tų pačių metų gruodį jiems gimė pirmas vaikas – mano sesuo Emilė. Po pusantrų metų, kai nedidelei Kingų šeimai labai trūko pinigų, Maikui dvejiems metams, nuo 1976 m. vasario, pasiūlė inžinieriaus darbą milžinėje aviacijos bendrovėje „Lockheed“. Tai buvo gerai apmokamas darbas Saudo Arabijoje, tad turėjo išsispręsti visos jų finansinės problemos. Tėtis dirbtų užsienyje, o Džekė augintų dukrą ir rūpintųsi namu. Kas pusmetį jis galėtų atskristi aplankyti šeimos. Tai nebūtų taip jau blogai, nes, kaip jis sakydavo: „Reikia galvoti apie pinigus.“

Bet Džekė vėl ėmė lauktis. Neplanuotas atvejis, bet ne nemalonus. Džekės žodžiais, tai – „maloni staigmena“. Maikas nutarė atsisakyti sutarties, bet ji nesutiko. Sakė, susitvarkys. Netoli gyveno jos dvynė sesuo Mirjama ir pas ją

galėjo atsikelti tėvai. Be to, kitų darbo pasiūlymų nebuvo. Taigi, likus mėnesiui iki mano gimimo, jis išskrido į Rijadą Saudo Arabijoje, už daugiau nei trijų tūkstančių mylių nuo Birmingamo Jungtinėje Karalystėje, ir planavo mūsų ateitį.

Bet reikalai dėl pinigų nepasikeitė – galbūt dėl to, kad nepasikeitė ir mano tėvai. Viltį galiausiai sužlugdo realybė. Mėlyni oro paštu siunčiami Maiko laišakai (iš pradžių adresuojami Džekei ir Emilei, paskui, kai gimiau aš, mums visoms trims) buvo kupini meilės, bet dažniausiai susiję su detalėmis apie atlyginimų išmokas ir atsiskaitymų su įvairiais kreditoriais strategijomis. 1976 m. vasarį jis parašė:

Kalbant apie pinigus, aš jaučiuosi esąs nenaudingas. Stengiuosi kuo mažiau išleisti. Jaučiuosi labai kaltas, kad tau užkrauti visi darbai ir rūpesčiai, bet stengiuosi uždirbti kiek galima daugiau. Nors darbas nelengvas, aš nenusimenu.

Kai kurie to paties laikotarpio laišakai teikia daugiau vilties dėl galimybės gauti paaukštinimą ar netgi premiją. Juose gausu spalvingų detalių apie jo gyvenimą:

Kai vakar keičiau pramoginės transporto priemonės ratą, radau mielą mažą žalią skorpioną, bet jis pabėgo. Čia jie nėra pavojingi, bet gali labai skaudžiai įgelti. Nepasakosiu, kokie čia vorai, nes gali būti nemalonu skaityti per pusryčius.

Tie laišakai vos pastebimai atskleidžia tiesą. Yra problemų, kurias pinigai tik pablogina.

Maikas dar jaunystėje pradėjo gerti. Jo šeima gyveno pietiniame Birmingame, artimo ryšio tarp šeimos narių nebuvo, jiedu su seserimi augo nepatirdami meilės ir negirdėdami nuoširdžių žodžių „aš tave myliu“, tad taip vėliau buvo ir mano namuose. Maiko mama dirbo visą dieną, tad jį daugiausia augino močiutė iš motinos pusės, Harieta, kurios vyras Viljamas dirbo tvankioje, taršioje, karštoje aplinkoje prie atliekų deginimo krosnies. Jis papildomai uždarbiavo gamindamas bei slaptai pardavinėdamas alkoholį, o kovodamas su krosnies temperatūra savo dienas leisdavo gerdamas. Jis išmokė Maiką distiliuoti alkoholį ir vaisius paversti vynu. Taip pat išmokė gerti.

Maiko tėvas, mano senelis Edvardas, išgyveno Diunkerko apsuptį, bet niekada apie tai nekalbėjo. Norėdama paaiškinti jo ūmią, diktatorišką elgseną, Džekė sakydavo, kad tai karo metu gauta psichinė trauma. Jiedu su Maiku buvo labai nepanašūs. Edvardas buvo nejautrus, griežtas, net smurtingas, o Maikas buvo nuoširdus, dėmesingas ir rūpestingas, tad turbūt nieko keisto, kad berniukas mieliau laiką leido su savo seneliu.

Tais retais atvejais, kai susitikdavome, aš visada bijodavau Edvardo. Jis nebuvo toks geraširdis ir mylintis kaip Džekės tėvai. Atrodė, kad jis ir mano močiutė Dorotė iš tėvo pusės nemėgo vaikų. Edvardas ir Dorotė buvo senamadiški, uždari anglų krikščionys, kuriems buvo svarbi tiek tradicija bei reputacija, tiek ir religija. Buvo labai nedaug suaugusiųjų, kurių drovėjausi, bet, kai jie du ar tris kartus pas mus lankėsi, stengiausi vengti Edvardo, matydama savo tėvų atsargumą. Džekė sakė, kad jis „apsėstas didybės manijos“.

Kartais jo nuotaikai, matyt, turėjo įtakos ir skausmas. Po karo jis dirbo fabrike, kur per sprogimą jam buvo sunaikiai sužalotos kojos, taip visiškai ir nepasveikusios. Vėliau jiedu su Dorote tapo Birmingamo pašto valdytojais. Savo laisvalaikį jis skyrė drugeliams. Edvardo domėjimasis gamtos pasauliu buvo vienas iš nedaugelio dalykų, siejusių jį su Maiku. „Jis – lepidopterologas“, – sakydavo Džekė, mėgaudamasi didingu žodžiu. Supratau, kad jis tyrinėjo drugelius ir padėjo juos išsaugoti, bet nesupratau, kodėl jie patiko jam negyvi. Jo darbo kambaryje specialiuose stalčiuose arba rėmeliuose ant sienos poilsio name pajūryje buvo eilės kadaise gražių drugelių, tarp jų ir retų rūšių, per trapius išdžiūvusius kūnelius prismeigtų mažyčiais smeigtukais. Mane traukė jų spalvos ir raštai, bet atgrasė tai, kad jie negyvi ir taip žiauriai demonstruojami.

Maikas buvo mėgstamas mokykloje, nors ir išdykęs, bet gana protingas – išlaikęs pradinės mokyklos egzaminus, lankė vietos vidurinę mokyklą. Eiti į universitetą buvo brangu ir nebūdinga jo šeimai. Po liūdno laikotarpio, kai dirbo mokiniu plieno vamzdžių gamykloje, jis prisijungė prie karinių oro pajėgų ir buvo tuo patenkintas. Tada tapo telekomunikacijų inžinieriumi, o negausūs įrašai apie karinę tarnybą rodo, kad jo elgesys ten buvo „pavyzdingas“. Jis buvo penkis kartus paaukštintas, tačiau šiaip įrašai neinformatyvūs. Trūksta įrašų apie kelerius tarnybos metus, tarp jų ir 1963-uosius, kai buvo dislokuotas Kipre per pilietinį karą, vadinamą „Kruvinosios Kalėdos“, per kurį daugybė salos gyventojų žuvo, o dar daugiau buvo iškeldinta. Maikas niekada apie tai nekalbėjo, kaip ir jo

tėvas apie Diunkerką. Kad ir kas nutiko Kipre, po to jis ėmė daugiau gerti ir jį persekiojo sapnai. 1970 m. jis metė karines oro pajėgas, susižadėjo su Džeke ir po dvejų metų susituokė. Aiškindama kai kurias jo problemas Džekė sakė, kad jis taip ir neprisitaikė prie civilinio gyvenimo.

Dar iki tol, kol 1976 m. pradėjo dirbti Saudo Arabijoje, jis pakliuvo į aštrius alkoholizmo nagus, iš kurių išstrūkti nėra lengva. Jo aplinkoje nebuvo žmogaus, kuriam būtų galėjęs pasakyti: „Padėk man, aš turiu bėdą“, bet, atrodo, jis nė nesuprato ją turįs.

Iš jo laiškų matyti, kad jis labai stengėsi. Nusprendė imti atostogas ne dukart, o triskart per metus. Laiške 1976 m. balandžio 12 d. jis rašo:

Birželio 3 d., ketvirtadienį, turėsiu 2,5 savaitės atostogų ir grįšiu (jei bus patvirtinti lėktuvų skrydžiai ir pan.). Ar tave tai džiugina taip pat kaip ir mane? Aš vis dar gaunu premiją, bet nelauksiu rugpjūčio ir atsiimsiu birželį. Taip pat man gražinama permoka už kelionės lėktuvu bilietą, kurią galima perduoti namų statybos kredito bendrovei, tad labai sumažės problemų, su kuriomis susiduri, ir man bus smagiau, kai žinosiu, jog tu negauni piktų laiškų.

Svarbiausia, gal gali užsakyti mudviem staliuką kur nors, kur tu nori, mūsų vestuvių metinėms – tai dar viena gera priežastis grįžti namo birželį. Manau, tau patiktų Hilfildo dvaras, bet rinkis tu. Kol būsiu namie, mums dažnai reikės auklės, tai gal ir tuo galėtum pasirūpinti. Taip pat įspėk tėvus, kad geriau jie laikinai išvyktų.

Prieš savaitę buvau visiškai prislėgtas, o dabar, žinodamas, kad po 36 dienų grįšiu, jaučiuos kaip devintam dangui.

Neabejoju, kad pagalvoji, kodėl toks staigus pokytis, bet jokių problemų nėra, tiesiog visų jūsų pasiilgau, artėja mūsų vestuvių metinės, turiu naujos informacijos apie kelionių lėktuvu bilietų kainas, nuolaidas, premijas ir pan.

Šįkart netempsiu daug dovanų, nes kol kas negalime sau daug leisti, bet tris kartus per metus grįšiu su lauktuvenėmis visiems.

Po kelių mėnesių visi jo kruopščiai apgalvoti planai žlugo. Kartu su jo laiškais aš turiu ir 1976 m. Maiko užrašų knygutę žaliu odos viršeliu, mažesnę už mano delną. Joje – keturi įrašai:

Kovo 15 – GIMĖ TREISĖ

Rugpjūčio 9 – INCIDENTAS

Rugpjūčio 10 – NEBĖRA DARBO, ATLEISTAS

Rugpjūčio 11 – BILJETAS, SKRENDU NAMO

Incidentas. Atsitiko kažkas blogo, dėl ko jis neteko gerai apmokamo inžinieriaus darbo ir buvo išsiųstas namo. Nežinau, kodėl jis tai įrašė į šiaip beveik tuščią užrašų knygelę arba kodėl išsaugojo šią knygelę, bet tokį įrašą matyti nemalonu ir liūdna. Daugelį metų Džekė vengė kalbėti apie „incidentą“, bet galiausiai pripažino, kad galbūt jis buvo nutvertas pardavinėjantis naminį alkoholį. Saudo Arabijoje. Tuo metu alkoholis buvo toleruojamas darbo vietos

teritorijoje, tačiau už jos ribų galėjo užtraukti griežtą bausmę. Kad ir koks buvo Maiko „incidentas“, to pakako, kad jis būtų atleistas iš darbo ir išsiųstas iš šalies.

Grižęs namo, jis stengėsi susirasti darbą, nes turėdamas daug skolų negalėjo mokėti būsto paskolos. Džekė kadaise dirbo sekretore, bet dėl dviejų mažų vaikų ir daugybės rūpesčių negalėjo eiti į darbą.

Turėdami skolų ir negaudami pajamų, taip pat dėl nesuvaldomo mano tėvo alkoholizmo jie buvo priversti parduoti namą. Jau nebebuvo iš ko skolintis. Tuo metu vyriausybė ieškojo šeimų, kurias dėl gyventojų „perteklius“ mieste galėtų išskeldinti ir apgyvendinti naujame pigių socialinių būstų kvartale. Nors šis kvartalas buvo kitoje vietoje ir persikėlę ten mano tėvai būtų atskirti nuo artimųjų bei šeimų paramos tinklo, pasirinkimo jie neturėjo. 1977 m., kai man buvo pusantrų, o Emilei beveik ketveri, mes persikraustėme. Visiškai naujas trijų miegamųjų būstas buvo netikėta sėkmė.